

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

LPKTS puslapis interne: <http://www.lpkts.lt>

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SAJUNGOS SAVAITRAŠTIS

* 2017 m. sausio 20 d. *

Sausio 13-ąją įteiktos Laisvės premijos

Minint Laisvės gynėjų dieną Lietuvoje vyko daug gražių ir prasmingų renginių: surengta įvairių fotografijos, kiltinojamųjų ir mokiniai konkursas „Lietuvos kovų už laisvę ir netekčių istorija“ darbų parodų, vyko poezijos ir muzikos valandėlės, koncertai, Parlamento gynėjų susitikimai, atminimo laužų uždegimo ceremonijos, pilietinės akcijos kvietė lange uždegti žvakutes, buvo demonstruojami dokumentiniai filmai, atidarytas Seimo Sausio 13-osios memorialas, atvirų durų valandos Seimo Lietuvos laisvės gynėjų ir Vitrāžo galerijoje.

Vis didesnio susidomėjimo sulaukia istorinės atminties akcija, kviečianti įsi-segti ženkliuką – neužmirštuolės žiedą. Vilniuje prie Nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos susirinkę moksleiviai, darželinukai, miesto gyventojai ir svečiai neužmirštuolėmis nusėjo visą skverą. Šįmet už simbolinę auką „Lietuvos spaudos“ prekybos vietose buvo galima išsigyti neužmirštuolių, o surinkti pinigai bus skirti Krašto apsaugos savanorių pajėgoms remti. Apie tai informavo akcijos organizatorė LR Seimo narė Radvilė Morkūnaitė-Mikulénienė.

Sausio 13-osios išvakarėse Lietuvos radio ir televizijos pastato kieme atidengtas 6 metrų dydžio granitinis obeliskas, kurio viršuje – varpas, skirtas Sausio 13-osios aukoms atminti. Anksčiau čia stovėjo 24 mediniai vardiniai kryžiai, kurie šiuo metu atiduoti restauruoti. Kaip sakė LRT generalinis direktorius bei idėjos autorius Audrius Siaurusevičius, tai padėkos ženklas radio ir televizijos pastatą gynusiesiems ir žmonėms, kurie čia dirbo ir liko ištikimi savo profesijai, savo valstybei.

Laisvės gynėjų dienai skirtus renginius užbaigė 26-asis tradicinis tarpautinis pagarbos bégimas „Gyvybės ir mirties keliu“ nuo Antakalnio kapinių iki Televizijos bokšto. 9 kilometrų trasoje bėgti užsiraše 6000 dalyvių ne tik iš Lietuvos, bet ir iš 13 užsienio šalių. Anot organizatorių, norinčiųjų dalyvauti bégime vis gausėja, ypač daug kariškių.

Iškilmingas minėjimas Seime

Iškilmingas Laisvės gynėjų dienos minėjimas ir Laisvės premijų įteikimo ceremonija vyko Lietuvos Respublikos Seimo Kovo 11-osios Akto salėje. Dalyvavo prezidentas Valdas Adamkus, Atkuriamojo Seimo pirmininkas prof. Vytautas Landsbergis, žuvusiuju už Lietuvos Laisvę artimieji, nukentėjusieji nuo Sausio 13-osios agresijos, Neprisklausomybės atkūrimo Akto signatarai, Atkuriamojo Seimo deputatai, užsienio šalių diplomatinių atstovybių atstovai, kariuomenės vadai, garbūs svečiai iš užsienio, NATO sąjunginin-

kai, Ukrainos laisvės gynėjai, Lietuvos vienomeninių organizacijų atstovai ir kiti. Sugiedojus himną, tylos minute pagerbti žuvusieji, perskaitytos jų pavardės.

Maldos žodžiai mus stiprino Sausio 13-ąją, tikėjimas padėjo išverti ir išsaugoti Laisvės siekį mūsų seneliams ir tėvams Sibiro toliuose, tad ir iškilmingas minėjimas pradėtas J.E. kardinolo Audriu Juozu Bačkio palaiminimu. „Sausio 13-oji primena už ką žuvo mūsų vaikai: už Tėvynę, už Laisvę, už tautos ateitį. Nuosirdžiai dalijuoosi su jų artimaisiais netekties skausmu. Šiandien nereikia ginti Parlamento, bet nerimo dvasia sklando... Perduodam jaunimui Meilę, Laisvę, Tikėjimą, kad atėjus minutei, jie drąsiai gintų Tėvynę. Būkit laisvi, gynėjų ipėdiniai“, – kalbėjo A. J. Bačkis.

Sausio 13-oji – tai laikas, kai pagalvojame, ką pasiekėme, ką turime, kuo džiaugiamės ar liūdime. Žuvusio prie TV bokšto Vytauto Juozo Vaitkaus sūnus mokytojas Robertas Vaitkus sakė: „Turime džiaugtis demokratija, Laisve, Europos Sąjunga. Dabar tai atrodo – duotybė, bet prieš 26 metus tai buvo siekiamybė. Turime dėti pastangas, kad Laisvę išsaugotume. Mes negalime pasirinkti, kas mūsų priešai, o kas – draugai“.

Įteiktos Laisvės premijos

Šįmet įteiktos dvi Laisvės premijos – pirmajam atkurtos šalies vadovui prof. Vytautui Landsbergiui ir kandidaciją baigusiam prezidentui Valdui Adamkui. Premijų įteikimo ceremonijoje kalbėjo Laisvės premijos komisijos pirmininkė Seimo narė Radvilė Morkūnaitė-Mikulénienė: „Laisvė yra didelė laimė, bet jos siekis neretai siejasi su skausmu. Pasaulyje aukų už laisvę skaičiai, deja, tampa statistika. Bet žmonių pasiryžimas statistika nematuojamas – šiandien tūkstančiai Ukrainoje, šimtai tūkstančiai Sirijoje ar tada 14 Lietuvoje – ne apie skaičius, o apie žmonių pasirinkimą gyventi kitaip. Laisvėje.

Mes laiminga šalis, kad turėjome ir turime daug drąsių žmonių, kurie stovėjo laisvės sargyboje. Kiekvienas iš jų vertas didelės padėkos ir pagarbos. Bet šiandienia kalbėsiu apie du.

Laisvės premija skiriama už pasiekimus ir indėlių ginant žmogaus teises, plėtojant demokratiją, skatinant tarpvalstybinį bendradarbiavimą kovojančių Rytų ir Vidurio Europos tautų laisvą apsisprendimą ir suverenitetą. Šiandien ypatė diena, nes turime galimybę padėkoti iškart dvem mūsų valstybės vadovams: Vytautui Landsbergiui ir Valdui Adamkui“.

Savo darbais, gyvenimu, išmintimi jie abu įtvirtina Laisvę. „Prezidentas Valdas Adamkus, vakarietiškų laisvės

Vilniaus Naujamiesčio vidurinės mokyklos penktokai „Neužmirštuolių“ akcijoje

Valstybės vėliavos pakėlimo ceremonija Nepriklausomybės aikštėje, Vilniuje

standartų žmogus, laisvojo pasaulio pilietis, telkiantis įvairių pažiūrų žmones. Gyvendamas ir dirbdamas išeivijoje atliko didžiulį darbą, atstovaudamas laisvės siekiančios Lietuvos interesus. Tuomet mūsų tautai buvo ypatingai svarbu, kad mūsų lūkestis ir balsas būtų perduotas į laisvaij pasauli – mitingais, peticijomis, asmeniniais pokalbiais. Jo aktyvi visuomeninė ir politinė veikla buvo neabejotinai svarbus indėlis į Baltijos šalių nepriklausomybės kelią.

Vytautas Landsbergis – savo prigimtimi ryžtingas, kūrybingas žmogus, kurio drąsa, išmintis, sumanumas ir lyderystė suardė Sovietų sąjungos prievertas ir melo imperiją.

(keliamas į 2 psl.)

Vilniaus Jono Basanavičiaus progimnazijos penktokai su vadove D. Vaičiuliene LRT kiemelyje prie obelisko

Sausio 13-ąją įteiktos Laisvės premijos

(atkelta iš 1 psl.)

Jis atidarė langus, per kuriuos gavus oras pasiekė ne tik Lietuvą, bet ir kitas laisvės troškūs valstybes. V. Landsbergis, Sajūdžio vadovas ir pirmasis atkurto Lietuvos Respublikos Prezidentas, nepajudinamai tvirtas laisvės bastionas, kėlęs nepriklausomybės ir saugumo stiprinimą aukščiau visko“, – teigė komisijos vadovė.

„V. Adamkus ir V. Landsbergis – valstybės architektai ir statytojai, valstybingumo simboliai ir garantai, esminiai prisidėjė ne tik prie Lietuvos laisvės, bet ir prie jos saugumo užtikrinimo – atvedę mus į NATO ir Europos Sajungą. Savo autoritetu jie išmintingai telkė tarpautinį palaikymą Vidurio ir Rytų Europos valstybių demokratiniams keliui.

Šie du žmonės neabejotinai yra įkvėpimas jaunajai kartai, ypač tai kartai, kuri nepatyrė Kovo 11-osios ir Sausio 13-osios vienybės ir išbandymų. Jie yra pavyzdys, kaip neišduoti principų, kaip nebijoči stovėti teisybės pusėje, kaip užstoti skriaudžiamą, kaip išlaikyti laisvė savyje, kaip gerbti istorinę atmintį ir nepasiuoti iluzijoms bei nedraugų vilionėms; galiausiai jie yra pavyzdys kaip ne-pailsti ir toliau tapti pradėtus darbus.

Landsbergiška drąsa ir adamkiška diplomatija – mūsų valstybės gaivus pavarinis vėjas, atnešęs galimybę kuriai dirbt Lietuvai. Laisvė labai gražus ir jaudinantis dalykas, aciū už ja, – visų vardu dėkojo R. Morkūnaitė-Mikulėnienė.

Laisvė yra budėjimas

Premijos laureatas, kadenciją baigęs prezentas V. Adamkus prisipažino, kad negali ramiai kalbėti apie praeities įvykius. „Esu tikras, kad emocijos valdo ir jus. Nebuvau tada Lietuvoje. Jaučiaus bejėgis toli, už Atlanto. Laukimas ir nežinia baisiau nei būti čia... Laisvė iškovo-jama ir apginama, įtvirtinama ir iprasmina, tačiau ji niekad nėra baigtinė būsena, leidžianti atspalaiduoti ir užsimirštis,“ – sakė V. Adamkus.

Laisvės premijos laureatas prof. V. Landsbergis dėkodamas už apdovanojimą sakė: „Mūsų visų didžioji premija, kad vis dar esame ir kad buvo aukštesnė jėga, kuri mus globoja“. Buveš šalies vadovas pabrėžė, kad karas dar nepasibaigė. „Karas nepasibaigė jokia taikos sutartimi. Turime pranašumą, nes esame pamokyti. Anuomet Lietuva atsilaikė prieš agresiją. Apsignėm, kad pasaulis būtų geresnis, bet jam tai nerūpėjo. Dabar jau pradeda matyti, kokia Rusija yra iš tiesų“, – teigė prof. V. Landsbergis.

Abu premijos laureatai apskabin-dami pasveikino vienas kitą. Žinoma, buvo daug norinčių juos pasveikinti ir kartu įsiamžinti. Lietuvos politinių kalinii ir tremtinių sąjungos valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė su pavaduotoja Ona Tamošaitiene įteikė gėlių ir atminimo dovaną.

Audronė KAMINSKIENĖ
Autorės nuotraukos

Istorija be „baltų dėmių“

Sovietų saugumo mėginimai veikti prieš lietuvių emigraciją 1988–1991 metais

Pabaiga.
Pradžia Nr. 2 (1216)

Beveik kiekvienas susitikimas su agentais reikalavo papildomų finansų, o užsienio valiutos trūko. 1989 metais LSSR KGB prašė 7850 invaliutinių rublių agentūros paslaugoms ir skatinimui apmokėti, bet išskirta 3700, kurie išleisti pagrindiniams darbo poreikiams, todėl dar papildomai darbui su objektais prašyta 3590 tokų rublių (4500 dolerių ir 1800 markių). Juos numatė paskirstyti taip: „Kliuger“ 2000 dolerių, „Profesor“ 500 dolerių, „Sekretar“ 1000 markių ir taip toliau. Toks skirstymas rodo, kaip KGB vertino agentus ir jų teikiamą naudą. Vėliau dar prašyta pinigų darbui su objektais „Gražis“, „Omar“, „Larisa“, „Student“, iš viso 1000 dolerių ir 800 markių. Bet neaišku, ar slaptieji bendradarbiai gavo pinigus.

Nebegalėdamas sulaikyti ir išsaugoti senesnės agentūros, suabejojus jos patikimumu, KGB dar bandė verbuoti užsienyje naujus agentus. Štai 1989 metais informacijai gauti planuota įvykdymas „verbuojamajį priėjimą“ objektui „Radist“. Arba tais pačiais metais KGB turėjo „žvalgybinį interesą“ objekto „Aktivist“ atžvilgiu, todėl ketintąjį „tyrinėti verbavimo plane“. Matyt, bent formaliu užverbavimų būta, nes 1989 metais LSSR KGB teigė užverbavęs 1 užsienio agentą. Trūkstant va-

liutinių asignavimų, akivaizdu, kad buvo sudėtinga verbuoti agentus ir naujoti „idėjinį pagrindą“.

KGB ne itin sekėsi pritraukti į slapta darbą ir vietinių gyventojų. Štai 1989 metais saugumas nutraukė D.B.G verbavimą, nes jis neturėjo operatyvinį galimybį; B.D.A. verbavimas irgi buvo neperspektyvus dėl ribotų operatyvinų galimybių; B.L.A. atsisakė bendradarbiauti; tėtas darbas su P.A.J., nes jo uošvis buvo VLIK narys, bet P.A.J. turėjo ribotas agentūrines galimybes. LSSR KGB bandė siušti savo agentūrą su užduotimis į užsienį. Vien tik 1-asis skyrius 1989 metais buvo numatęs išsiusti į užsienį 77 agentus, kai kuriems konkretiai nurodoma, ką jie turi nuveikti. Agentą „Jonas“, kaip slaptą bendradarbij, jėjusį į „neformalaus judėjimo“ vadovybę Lietuvoje, norėta pakišti emigraciniams centram. Jis vyko į Prancūziją ir susisiekė su emigrantais. IJAV vyko agentas „Jūratė“, kuris susitiko su VLIK nariu. Per „Jūratę“ siekta dezinformuoti VLIK. Taip pat 1989 metais numatytą ruoštį agentą išvykti „ilgam apsistojimui“. Galima spėti, kad daugelis išsiustų agentų nepateisino KGB vilčių dėl nesuinteresuotumo dirbtui keičiantis politinei situacijai. Kai kurių agentų, bijančių išsišifruoti, sumažėjo aktyvumas.

KGB „perestrojkos“ metais veikė prieš lietuvių emigrantus dviem kryp-

tim: informacijos rinkimu iš jų ir įtakos jiem darymu. Nors dar bandyta taikyti seniau naudotą sankciją – uždrausti atvykti į SSRS. Ypač tokiu galimo poveikio būdu manipuliota tuomet, kai su intensyvėjo emigrantų rysiai su lietuvių tautinio judėjimo dalyviais. Lietuvoje pradėjo lankytis net tokį organizaciją, kaip VLIK, nariai, kurie anksčiau griežtai pasisakė prieš kontaktus su sovietų respublika. Reikia pasakyti, kad KGB nepageidavo jų lankymosi, nes atvykusieji galėjo daryti įtaką politiniams procesams Lietuvoje. Todėl vienintelis būdas užkirsti tam kelią – draudimas atvažiuoti į tévynę. Pavyzdžiu, 1989 metais PLB nariui Algimantui Gureckui už tai, kad rėmė sovietų vadinas „neformalius judėjimus“, buvo uždarytas įvažiavimas į SSRS 5 metams. Analogiška sankcija taikyta įvairių išeivių organizacijų nariams: Dariui Sužedeliui, Gintei Damušytei, Romualdui Misiūnui, o Antanui Razmai neleista atvykti į Lietuvą tik 1989 metais švenčiant Vasario 16-ąją. Uždrausta atvykti sovietų sistemą nepalankiai vertinusiem asmenims, ypač Sajūdžio pakviestiems žmonėms, kaip: Viktorui Nakui, G. Damušytei, A. Gureckui, R. Misiūnui, A. Razmai, Bronui Nainiui.

1989 metais uždrausta atvykti lietuvių išeivių organizacijų vadovų grupei, tarp jų ir VLIK pirmininkui Kazuiui Bobeliui, kuris to meto saugumiečių do-

kumentacijoje įvardytas neįprastai – teroristas. 1990 metais SSRS KGB teigė stiprinusi kovą su terorizmu ir neleidusi į Sovietų sąjungą atvykti 384 teroristinių organizacijų atstovams. Nežinia, kiek tokius vadina „teroristų“ priskaičiuota lietuvių emigracijoje. Kartais pats KGB susipainiodavo kam reikėtų uždrausti atvykti. Pavyzdžiu, neleista atvažiuoti šaltiniui „Profesor“, nes jis galėjo remti nepriklausomybę, bet vėliau KGB teko tarpininkauti išduodant vizą. Draudimų praktika nepasitaravo sovietų valdžiai, nes tokie sprendimai ypač neigiamai vertinti emigracijoje, net imta abejoti pačios SSRS vykdomos persitarkymo politikos tikrumu. Svarbiausia – tai nesutrūkdė emigrantams atvykti į Lietuvą: 1990 metais lankėsi K. Bobelis, A. Razma, A. Gureckas, todėl KGB rinko medžiagą apie jų kišimą į Lietuvos reikalus. Dokumente teigiamama, kad 1989 metais A. Gurecko bandymai atvykti buvo nutraukti, bet, antra vertus, ar tokių ketinimų, būta. Kuo toliau, tuo labiau KGB negalėjo paveikti įvažiavimą, nes niekas neatsklausė jo leidimo. Kartais keitėsi saugumo nuomonė pagal aplinkybes. Pavyzdžiu, 1988 metais T. Venclovai (tyrimo objektas „Dekadent“) uždrausta atvykti į SSRS, po to kai jis apsilankė Leningrade, o LSSR KGB nesusekė to faktu.

(keliamas į 6 psl.)

Įvykiai, komentarai

Sakoma, gerais darbais pragaras grīstas

Mūsų šalies politiniame gyvenime išprasta 100 dienų nekritikuoti naujosių Vyriausybės: juk reikia naujiems žmonėms apsiprasti su darbo aplinka, susipažinti su pirmtakų gerais darbais ir perprasti jų kladas. Atrodytų, logiška ir žmogiškai teisinga. Bet kur garantijos, kad per tą 100 dienų naujokai nepriskaldys tiek malką, kad vagono joms pavežti neužteks? Jokių.

Gers mažiau?

Ne veltui sakoma – gerais norais pragaras grīstas. Va, sumanė Ramūnas Karbauskis (gal kam nors paslaptis, kad Vyriausybės galva ir kaklasyras žmogus?) su girtuoklyste kovoti, Lietuvą blaivinti. Sutikime, tikslas kilnus. Kad būtų sumažintas alkoholio prieinamumas, nutarta steigti specializuotas svaigalų parduotuvės, o išprastose maisto prekių parduotuvėse jo neparduoti. Bet ima aiškėti, kad daugelio maisto prekių parduotuvė, kurių assortimento didelė dalį užima alkoholiniai gérīmai, nebus pajėgios prekiauti tik maisto prekėmis ir turės užsidaryti, tiksliau – jų savininkai viejoje dešrų, sviesto ir duonos ims pardavinėti tik alkoholinis gérīmus, nes jiems labiau apsimokės specializuota gérīmu parduotuvė. Taigi kaimuose turėsime ne maisto prekių, bet gérīmu parduotuvės. Klausimas – ar kaimiečiai tada mažiau gers? Paklausus kaimo žmonių, kas bus, jei kaimo parduotuvėje neliks alkoholio – atsakymai vienodi: „bus

darbo bobutėms“, „vėl atgims kaukuolinis“, „virš „samagoną“ ir taip toliau. Be to, kaimų gyventojams parduotuvės tapusios ne tik apsirūpinimo maistu vieta, bet ir traukos centru, kur jie susitinka, pasišneka. Galima tik paspėlioti, ką veiks specializuotoje gérīmu parduotuvėje susitikę ūkininkai, iki šiol čia pirkę tik maisto produktus?.. Ir apskritai – ar kalbos, kad lietuviai pirmauja Europoje pagal suvarto jamų svaigalų kiekį, buvo pagrįstos? Ar tiesa, kad mūsų tautiečiai išgeria daugiau nei Rusijos gyventojai? Apsidairykime aplinkui – ar daug jūsų draugų, giminėnų, kaimynų, bendradarbių ir šiaip pažįstamų pradėjo daugiau gerti? O gal atvirkščiai – pasidavė madai, kuri šiuo metu teigia, kad girtuokliauti – nemadinga? Išeitų, kad šis baubas buvo susigalvotas specialiai – kad būtų galima su juo kovoti, kad lietuviui būtų įteigtas nevisavertiško žmogaus, girtuoklio kompleksas... Kaip sakydavo roménai – kam naudinga? Nesakau, kad dėl girtavimo mūsų visuomenė nepatiria nuostolių, tačiau kalta ne galimybė nusipirkti alkoholio, bet per mažą atsakomybė už jo sukeltas pasekmes! Ojei dar tiksliau – tai per mažą kontrolę tų gyvenimo sferų, kur alkoholis draudžiamas: transporto eismas, darbo vietos, galų gale viešosios vietas. (Jei „Maximoje“ prie kasų svirduliuoja kauštéléjės pilietis, perkantis butelių degtinės, niekam „neuzkliūva“, tai apie kokią kontrolę kal-

bame?) Taip pat yra daugybė kitų būdų riboti alkoholio prieinamumą – maža tara (pavyzdžiui, Lenkijoje paplitusi „pusbonkio“ pakuočė), ribotas pardavimo laikas, assortimento apmokestinimas, branginimas ir panašiai.

Devyni kailiai nuo vieno avinėlio

Kitas naujosios Vyriausybės darbas – padidinti mokesčiai tiems, kas kapstosi savo jégomis, nekaulydami iš valdžios pašalpą – tai smulkūs verslininkeliai, dirbantys pagal verslo patentą, ir kūrybos pasaulio žmonės, dirbantys pagal autorines sutartis. Jie naujujų metų proga sulaukė „malonaus“ surprizo – patentai pabrango dvigubai, taip pat gerokai apmokestintos autorinės sutartys. Ar valstybė dabar gaus daug daugiau pinigų iš šių žmonių, ar tokiu būdu ketinama sunaikinti savarankiškai išgyvenančių žmonių sluoksni? Deja, tokų klausimų visuomenė nesusiprotėja pateiktivaldžiai, nes nepasteibi šių „gerų darbų“ per specialiai pamėtetus skandaliukus dėltautinio kostiumo ar fortėpijono (paskutinis – R. Karbauskio santykiai su G. Kildišiene, neva, apsiribojantys pastarosios neteisėtu „Agrokoncerno“ automobilio naudojimuisi; beje, tokų klausimų niekam nekilo rinkimų metu, kai Karbauskio partijos stebėtojai po rinkimų apylinkes važinėjosi „Agrokoncerno“ automobiliais – o juk degalus „Agrokoncernas“ nurašo kaip gamybos išlaidas).

Opozicijos miražas

Kai buvo priiminėjamas biudžetas, premjeras S. Skvernelis skundėsi, kad „apie konstruktivią opoziciją galima tik pasvajoti“: mat valdantieji, nutarę skylę biudžete, atsiradusių dėl PVM lengvatos šildymui, lopysti Kelių priežiūros ir plėtros fondo lėšomis, nesulaukė opozicijos pritarimo. Negana to, pastaroji pasiūlė palikti ramybėje kelijų fondus, o pinigus paimti iš valstybės valdomų įmonių dividendų, pavyzdžiui, iš „Lietuvos geležinkelio“, kurie, pasak A. Kubiliaus, „akivaizdžiai demonstravo gebėjimą išleisti pinigus ne visai ten, kur visuomenėi ir valstybei reikia“. Keista, bet šis logiškas pasiūlymas labai nepatiko valdantiesiems, ir jam nepritarta. Taigi šildymo lengvata bus dengiama iš Kelijų priežiūros ir plėtros fondo lėšų, na, o tu, vairuotojau, kai papulsi į aplėdėjusio kelio ruožą, kurio kelininkai nenuvalė, arba trenksiesi išmuštą duobę apirusio asfalto kelyje, nepamiršk už tai „padėkoti“ R. Karbauskui, atėmusiam kelių priežiūros lėšas... Tik nesumanyk keikti opozicijos – Seime jos nėra. Nes to, kas šiandien vadinama Seimo opozicija, dar nėra buvę: kelios politinių partijų grupės, besivadinančios opozicija, tėra susiskaldžiusi, nepavojinga masė. Be reikalo S. Skvernelis ja skundžiasi – apie tokią „opoziciją“ net A. Brazauskas kažkada nesvajojo, dėdamas „Piramides“ viršūnę.

Donaldas Trumpas – naujas JAV prezidentas. Ko tikėtis?

Tokio rinkimų vajaus JAV nėra buvę – kaltinimai, ižeidinėjimai, rusų žvalgybos kišimasis, skandalinių pareiškimai... Net nesitiki, kad tai vyko JAV... Deja, bet objektyvios informacijos, kas iš tikrųjų vyksta, negalėjo pateikti nei žiniasklaidos priemonės, nei politologai, nei įvairaus rango politikai. Aišku tik viena – prieštaringesnio kandidato už Donaldą Trumpą nėra buvę. Finalas buvo nei netikėtas, nei lauktas: rinkimus laimėjo respublikonas D. Trumpas, įveikęs demokratę Hilary Klinton. Sausio 20 dieną jis prisiekia ir pakeičia JAV prezidento poste dvi kadencijas išbuvusį Baraką Obamą.

Kaip jau minėta, informacija apie D. Trumpą tokia prieštarininga, kad pasiklauses gali pagalvoti, jog jis – Kremliaus statytinis (ypač po teiginių, kad Putinas padėjo jam laimeti rinkimus). Tai būtų visiškas absurdas, nors gali

būti, kad Kremliaus ir tikisi su naujuoju JAV prezidentu pajudinti iš mirties taško abiejų šalių santykų politinius procesus, kurie buvo ištrigė dėl B. Obamos. Tačiau tai nereiškia, kad D. Trumpas šoks pagal Kremliaus dūdelę – vien naujojo prezidento renkama komanda turėtų kelti nerimą Putiniui ir jo kompanijai. Visai nesenai pasirodė žinia apie Trumpo ketinimus atšaukti sankcijas Kremliai mainais i gerų santykų atkūrimą – pasak politikos apžvalgininko Audriaus Bačiulio, „norėtusi pamatyti Rusijos reakciją į Trumpo pasiūlymą iš esmės ir labai smarkiai sumažinti jos branduolinį arsenala, kurį Putinas taip brangiai ir sunkiai modernizavo visą pastarajį dešimtmetį, kurdamas ir priimdamas ginkluotęn visiškai naujus strateginių sausumos ir laivyno balistinių raketų bei aviacinių ir laivyno sparnuotujų raketų kompleksus, mainais „i sankcijų

peržiūrėjimą“. Ir tas esminis Rusijos branduolinio arsenalo sumažinimas būtų tik dalis to, ką Maskva turėtų padaryti mainais į sankcijų reviziją. Nes „Jars“, „Rubezh“, „Bulava“, „Kalibr“ – tai ne vien Rusijos branduolinio arsenalo, be kurio ji negali vadintis „didžiaja valsitybe“, ateitis, bet ir Rusijos bei asmeniškai Putino viešųjų rysių pamatas“.

Kaip matote, ne toks jau naudingas Kremliai būtų toks naujojo JAV prezidento „geranorišumas“ sankcijų atžvilgiu. O kaip dėl D. Trumpo ir JAV specialiųjų tarnybų ginčo? – paklausite. Juk informacija, kad rusai kišosi į rinkimus, išlauždami į demokratų partijos serverius, ne iš lubų traukta, tad kodėl žvalgybininkais nepasitiki naujasis prezidentas? Todėl, kad perspėti apie priešininkų veiklą, kai jijau akivaizdi – post factum: žvalgyba tam ir reikalinga, kad užbėgtų už akių priešininko kėslams.

Nerimą sukelė ir D. Trumpo prieštarangi pareiškimai dėl NATO, deja, bet bent jau mūsų žiniasklaidoje plėtiai nepaiškinama, ką turėjo galvoje JAV prezidentas, nepalankiai vertindamas aljansą. Pasirodo, jis neneigia organizacijos kaip tokios (atvirkščiai, sakė, jog NATO jam labai svarbi), tačiau atkreipė dėmesį, kad aljansas buvo sudarytas labai seniai ir dėl kitokių grėsmių, kad ne visos aljanso narės gyvybė skiria įsipareigotus resursus, taip pat NATO nekovoja su terorizmu.

Žodžiu, artimiausiu metu matysime daug įdomių ir reikšmingų pasaulio politinio gyvenimo įvykių, nes nuo šio penktadienio JAV turinėjau prezidentą, kuriam pasitikėjimą pareiškė ir nemažai mūsų tautiečių, gyvenančių JAV ir turinčių šios šalies pilietybę. Kiek teko bendrauti su jais, jie sakė: „Nepaniukokite, viskas bus okey“.

Apie „Lietuvos geležinkelį“ bendradarbiavimą su Rusija

Aiškėjant pikantiškoms detalėms apie buvusių „Lietuvos geležinkelį“ vadovų nuveiktus darbus, aiškėja ir tai, kad lėšų savinimas ir švaistymas tebuvo „žiedeliai“ palyginti su pasirinktais bendradarbiavimo partneriais.

Pasak Arvydo Anušausko, „Lietuvos geležinkelis“ ignoravo nacionalinio saugumo interesus bendraudami su Rusijos karinio pramoninio kompleksu įmonė.

Aiškėja dar viena aplinkybė, kuri rodo, jog buvusi „Lietuvos geležinkelis“ vadovybė ilgą laiką ignoravo nacionalini-

nio saugumo interesus. Pasirodo, jau penkerius metus „Lietuvos geležinkelis“ naudoja Rusijos kariniams pramoniniams kompleksui priklausančios „Iževsko radijo gamyklos“ saugos sistemą „Klub-U“. Ji buvo įdiegta visuose lokomotyvuose modernizuojant Lietuvos geležinkelį ryšio sistemą. Naudojant rusišką palydovinę navigacijos sistemą GLONASS ne tik nustatomos lokomotyvų koordinatės, bet ir jų dydžio parametrai (koordinatės ir greitis). Specialistai kelia klausimą ir dėl ga-

limo distancinio lokomotyvo stabdymo.

Lietuvių vykdant bendradarbiavimą gynybos srityje su sąjungininkais, ši įrangą leidžia Rusijai nustatyti bet kokių karinių pervežimų koordinates bei apimtis ir prireikus gali sukelti realų pavojų pervežimų bei apskritai susisiekimo geležinkeliais saugumui.

Tai galėčiau įvertinti kaip dvigubos paskirties įrangą, kuri pagaminta Rusijos karinio pramoninio kompleksu įmonėje ir galinti kelti saugumo problemų.

Tikiuosi, susisiekimo ministras Ro-

kas Masiulis ir krašto apsaugos ministras Raimundas Karoblis atsakingai įvertins šias aplinkybes nacionalinio saugumo požiūriu ir prireikus iniciuos minėtos įrangos pakeitimą, nekeliančią abejonių dėl jos galimo dvigubo naudojimo, – sakė A. Anušauskas

Ne veltui šalies vadovė Dalia Grybauskaitė „Lietuvos geležinkelis“ buvo pavadinusi „valstybe valstybėje“. Klausimas – kur žiūrėjo valdžioje sedintys socialdemokratai?

Gintaras MARKEVIČIUS

Naujos knygos

Iš pirmų lūpų...

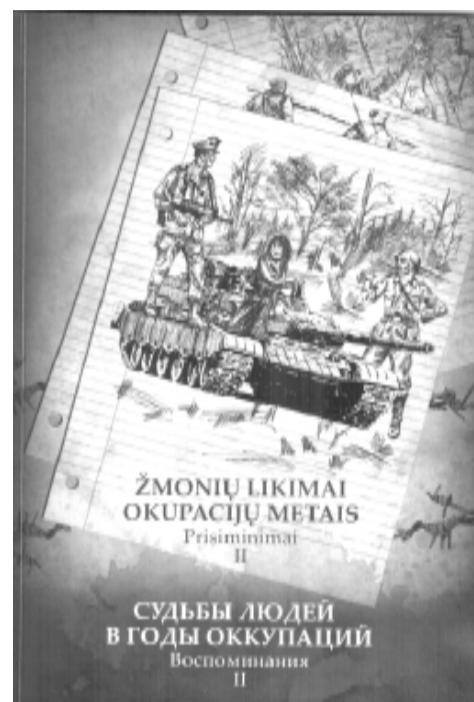
LPKTS Druskininkų filialo pirminkas, buvęs 1941-ųjų tremtinys, Druskininkų rezistencijos ir tremties muziejaus įkūrėjas bei vadovas Gintautas Kazlauskas 2015 metais išleido knygą „Žmonių likimai okupacijų metais“. Tada gal nė neįtarė, kad teks dar ir antrą knygą parengti, o gal ir trečią ar ketvirtą? Žmonės, sutikę parašyti prisiminimus, kiekvienas ipina į juos savų spalvų, individualių pamastymų. Tai ir nulémė šios knygos tēsinį. Neseniai išleista antroji „Žmonių likimai okupacijų metais“ knyga. Tekstai, kaip ir pirmoje knygoje, pateikiami dvieju kalbomis – lietuvių ir rusų. I rusų kalbą išvertė Tamara Kazlauskienė.

Druskininkai – pasienio miestas, nuo seno garsėjantis sanatorijomis, gydyklomis, kurias lanko ne tik mūsų tautiečiai. Gydyklose apsilankę Rusijos, Baltarusijos, Lenkijos ir kitų valstybių žmonės, čia sugrižta vėl ir vėl. Tačiau G. Kazlauskas knygos pratarimeje rašo šiek tiek minoriniai tonais. „Turistų srautas iš Rusijos į Lietuvą labai sumažėjo. Potencialių knygosskaitytojų iš Rusijos praradimą iš dalies kompensuoja ukrainiečiai. Kiekvieną mėnesį muziejuje lankosi Druskininkų karių rehabilitacijos centre jėgas atgaunantys Ukrainos kariai, kurie susipažsta ir su šia knyga“.

Antroje knygoje prisiminimus pateikė penki autoriai: Julija Geležauskaitė-Urbonavičienė, Agota Valasinavičiutė-Naujalienė, Vytautas Bolis, Aldona Kundrotaitė-Bernatavičienė ir Marytė Blažytė-Rimkienė.

Atrodytų, apie tremtį, lagerius parašyta išties nemažai knygų, tačiau kiekviena nauja – kupina naujų spalvų, negirdėtų istorijų. Ir antroje prisiminimų knygoje žmonės nuoširdžiai atsiveria, gal pirmą kartą po daugelio metų tylos, ir pasakoja apie tai, ko dar nežino, apie ką išgirstame pirmą kartą.

Julija Geležauskaitė-Urbonavičienė prisimena, kaip ji ir dar du nauji narrai buvo priimami pogrindžio veiklai, davė priesaiką. „Butrimiškių miške, netoli Punios, ryšininkės Ramunės namuose, buvo organizuotas priesaikos priėmimai.

mas. Kambaryje buvo pakabinta trispalvė, ant stalo užiesta balta staltiesė, pastatytas kryžius, padėtas ginklas. Po priesaikos man buvo suteiktas Vaidilutės slapyvardis, gavau ginklą ir du pasus...“

Agota Valasinavičiutė-Naujalienė savo prisiminimus pradeda žodžiais: „Partizanų ryšininkė tapau būdama dylylikos metų“. Ji apie tai rašo: „Mamos broliams pradėjus partizanauti, viisa mūsų šeima tapo partizanų ryšininkais. Kiek prisimenu, pirmas užduotis pradėjome vykdyti jau nuo 1944-ųjų, kai man buvo vos dylika metų.“ Prisiminimų autorė nukelia skaitytoją į tuos laikus, kai už ryšius su partizanais žmonės buvo įvairiai būdais kankinami, baudėjai stengési palaužtų dvasių. „Prasidėjo kankinimai ir tardymai, kokių anksčiau neteko patirti. Abiejų rankų pirštus kišo į durų tarpa, šios „procedūros“ žymės išliko iki šiol. Specialių prietaisu i panages leido kabliukus, panašius į tuos, kuriais žvejai gaudo žuvį... Duobėjė, į kurią reikėjo nulipti kopėtėlėmis ir kurioje buvo iki pusės metro vandens, sodino ant taburetės. Po to galvą ir pečius specialiu prietaisu spausdavo taip, kad negalėjai nė krusotelėti. Tada ant galvos pradėdavo lašin-

90-ojo jubiliejaus proga sveikiname buvusią politinę kalinę Stanislavą KIRSTUKAITĘ-TAVRININĄ, nepalūžusią Karagandos lageriuose. Linkime sėkmės, stiprios sveikatos ir Aukščiausiojo palaimos.

LPKTS Rokiškio filialas

75-ojo gimtadienio proga sveikiname partizano dukterį, aktyvią LPKTS Rokiškio filialo tarybos narę Nijolę PIVO-RIŪNAITĘ-LIUGAILIENĘ. Linkime neišsenkančios energijos, beribio optimizmo, stiprios sveikatos ir Švč. Marijos globos.

LPKTS Rokiškio filialas

ti vandenį... Ačiū Dievui, viską iškenčiau, nieko neišdaviau.“

Vytautas Bolis aprašo pirmąsias Lietuvos okupacijos dienas. „1941 metų birželio 14 dienos apyaušryje išgirdome smarkų beldimą į langus, duris ir šauksmą: „Atidarykite duris!“ I butą išveržė trys rusų kareiviai ir vienas žydų tautybės civilis. Padarė kratą, viską išvertė, tėvą, surakintomis rankomis, išsivedė. Daugiau jo nematėme.“ Šeimą ištiko skurdas, vargas, tremtis. Jokių teisių ir nežinia, kas laukia šios šeimos ateityje. „Mano motina Ona Zakareckaitė-Bolie né buvo išsilavinusi, protinė moteris. Ji sakydavo: „Nieko amžino nėra, ne tokios galybės žlugo, žlugs ir šitų bolševikų galybė, o apie mus ir mūsų patirtas kančias knygas rašys.“ Ir ji buvo teisi.“

Aldona Kondrataitė-Bernatavičienė pateikia informacijos apie savo šeimą, tévo netektį, kelionę į Sibirą. „Iš Dzūkijos miškų į gūdžią Sibiro taigą“ – taip pavadinės jos prisiminimų pluoštas. Jų centre – išvermingoji mama, geraširdžiai kaimynai, vienaip ar kitaip padėjė sunkią gyvenimo valandą. Aldona aprašo vaikų gyvenimo akimirkas svetimoje žemėje: „Ryte suaugusiuosis išvarė į darbą. Mes, maži vaikai, likome barake be maisto ir vandens. Valgėme kažkokias žoles, beržo žieveles, kedrų sakus, meškinį česnaką – „čeremšā“, – rašo prisiminimuose A. Bernatavičienė.

Marytė Blažytė-Rimkienė prisiminimams sugalvojo intriguojančią antraštę: „Mūsų sodyboje „svečiavosi“ Stalino sūnus“. Ji rašo: „Lietuvoje pra-

sidėjus antrai sovietų okupacijai šalies jaunimą pradėjo masiškai siusti į frontą. Tarnauti okupacijėje kariuomenėje norinčių beveik nebuvo. Lietuvoje prasidėjo organizuotis partizanų būriai. Sovietų kariškiai, užėmę gyventojų sodybas, teisėtus jų šeimininkus iškraustė, leidę gyventi tvarte ar daržinėje. Patys šeimininkavo jų namuose. „Kartą, baigiantis 1945 metų vasarai, pulkininkas mūsų šeimai pranešė, jog mūsų sodyboje apsigyveno Stalino sūnus Vasilijus su savo kareiviais, ir perspėjo, kad būtume atsargūs, nes jo komanda – blogi žmonės. Svetimiems į mūsų sodybą ateiti draudė, o saviškius nuolat tikrino. Stalino sūnus atskrisdavo mažu lėktuvėliu „kukurūzninku“, kuris nusileisdavo už kluono. Vasilijus buvo žemaūgis, rudaplaukis, nesimpatiško veido, medaliais apskarstęs kariškis. Visada piktas, išsišiepęs, besikeikiantis.“ Buvusi partizanų ryšininkė M. Blažytė buvo nuteista 10 metų nelaisvės. Taišetas, Bratskas, Kazachstanas, Karaganda ir kitos mirčių nešančios sovietų „stovyklos“.

Jos pasakojimu baigiamą G. Kazlausko parenta knygą „Žmonių likimai okupacijų metais“. Apie paprasčius Dzūkijos krašto žmones ir nepaprastus jų išgyvenimus. Kaip gerai, kad jie dar prisimena, kad sutinka pašidalysti mintimis ir jausmais su skaitytojais. Belieka padėkoti ir Gintautui Kazlauskui už po kruopelytę surinktą informaciją. Kasplunksna parašyta, nė kirviu neištašysi.

Aušra ŠUOPYTĖ

Mylėti ir ginti Tėvynę – šventa pareiga

lininkė, poetė Sniegina Chriščinavičienė. Po to Eleonoros Buivydaitės eiles apie Lietuvą skaitė daktaro Antano Biržiškos sveikatos namų gydytoja Diana Beišiniene.

Vėliau LPKTS Mažeikių filialo pirmininkas Teofilis Januškevičius skaitė eilėraščius, kuriuos parašė apie paties patirtus sunkumus tremtyje, Sausio 13-osios įvykius, iškovotos laisvės istoriją ir kainą. Vėliau buvo rodomas dokumentinis filmas „Nesulaužyti priesaikos“ apie Tauro apygardos Žalgirio rinktinės partizaną Vyčio Kryžiaus ordino kavalierių, dėmisių majorą Juozą Armonaitį-Triupą ir jo bendražygius.

Lietuvos nepriklausomybės Akto signataras Klemas Inta priminė Lietuvos laisvės kovas, apžvelgė Sausio įvykių istoriją sakydamas, kad visi Lietu-

vos žmonės esame krauso broliai – savo valstybės atkūrėjai. Ir pristatė dokumentinę medžiagą „Mūsų Kryžių kalnas“, kurioje pasakojama apie dvinarę kovą ir didelę žmonių kantrybę.

Sniegina CHRIŠČINAVIČIENĖ

Pabėgimas iš Intos lagerio

Iš Antano Žemaičio atsiminimų

Tesinys. Pradžia Nr. 1 (1215)

...Intos lageryje pravargau ilgai. 1949 metų sausį, vasarą ir kovą padėti darësi vis liūdnesnë, noras gyventi mažėjo kas diena. Pasiteisinimo jokio: gali tu ar negali, kasykloje vilk medžius susirietęs požeminiais urvais. Darbštolis nebuvalo, o kai nespėdavau pristatyti tvirtinimui medžiagos, gaudavau nuo brigadininko mušti, kartais net ir daug. Balandje nuspren- džiau užbaigtis viskā badavimui, valgyti neidavau, duoną atiduodavau kitiems. Tereikėjo vos 4 parų, iš burnos pasirodė kraujas, vos parejau iš kasyklų. Parvedė veste už parankią ir tiesiai į ligoninę. Pasijaučiau kaip rojuje, šilta, valgyti duoda geriau, o svarbiausia nereikiaria eiti į darbą.

Ligoninėje išbuvalo visą mėnesį, pasitaisiau, sustiprėjau. Išmokau dirbtinių sukelti temperatūrą. Kai kas tai darydavo su druska (patrindavo pažastį druska), bet labai greitai buvo galima persūdyti. Temperatūra didelė, o išveido nieko nematyti, ir gydytojas greitai suprasdavo. Aš naudodavau kitą būdą – trindavau sunarinės rankas delną į delną, sustabdės kvėpavimą. Taip pakartoju keletą kartų temperatūra pakildavo iki 37 ir 3 dalį ir laikydavosi apie pusę valandos, o nuo darbo atleisavo esant 37 ir 2 dalim.

Grįžau vėl į tą pačią brigadą. Ten radau naują žmogų, vokiečių Hansą Stelle: neaukšto ūgio, už mane 10 metų vyresnis, strazdanotas, daugiau panašus į kaukazietį negu į vokiečių. Mane paskyrė su tuo vokiečiu stumdyti wagonėlius. Per pamainą jų reikėdavo atstumti tuščių apie 30 ir tiek pat nustumti pilnų. Čia darbas man patiko, nes tunelyje tilpome visu ūgiu, nereikėjo eiti kelias, skubėti. Bet mano pastangas sugriovė vokiečius. Jis man pradėjo aiškinti, kad per 25 metus tokio darbo savo amželi užbaigsiu savo noru.

Bendravome su lietuviais tik gyvenusiais tame barake. Su kita – per tuos mėnesius net nesimatėme, nors 5-oje kasykloje kalėjo ir dar mano bendrabyliai: Algis Šidlauskas ir Petras Deveikis.

Vokiečius išmokė mane simuliuo- ti. Vagonėlių trūksta, nespėjame pri- sumtī, prasideda konfliktai su brigadi- dininku, puola jis mus mušti, bet mes jau dviese. Kartą vokiečius meta į bri- gadininką akumulatorių, kuris sveria apie 5 kilogramus. Aš jam padedu. Tai pirmas atsiteisimas už anksčiau mums padarytas skriaudas. Brigadininkas pa- bėga, bet mums tas mūsis šiek tiek kai- navo. Kasyklos viršininkas paraše ra- portą lagerio valdžiai, ir mums išrašė po 30 dienų į BUR-ą. Jame kameros – kaip kalėjime. Į darbą išveždavo su ant- rankiais, prižiūrėtojai lydėdavo į kasyklą, tik ten juos nuimdavo. Parvež- tus iš darbo užrakindavo. Maistas pras- tas, nepaisant išdirbio.

Taip sulaukėme birželio. Saulutė jau šildė kaip reikiant. Ėjome į pirmą pamainą, kasykloje be antrankių. Lipome pėstute 120 metrų tuneliu, maždaug 20–30 laipsnių kampu aukštyn į

ventiliacijos tuneli, o iš ten – į ventiliacijos šulinį. Ten buvo įrengtas atsarginis išėjimas iš kasyklos, reikėdavo lipoti kopėčiomis apie 25 metrus. Taip atsidurdavome paviršiuje. Ir čia, tundroje, iširuošdavome poilsiavietai. Išsirengė džiaugdavomės saulute. Vokietukas mane įtikinėjo, kad tik nedirbdamas gali pratęsti savo gyvenimą. Taisyklė tokia: kas sunkiai dirba, žymiai sutrumpina savo amžių, išlieka tie, kurie atlieka nesunkius darbus ar gauna gerus siuntinius.

Kažkodėl mano draugą vokiečių iš mūsų lagerio išvežė. Gal į kitą vietą, o gal ir į Vokietiją? I tą etapą pakliuvo daug lagerio vokiečių. Likau kariauti su valdžia vienas. Patinka darbas, dirbu, nepatinka simuliuoju, kito kelio nėra. Dirbsi sunkiai – galą gausi, nedirbsi – po BURus tave užrankys. Taip kad pasirinkimo nebuvo: ir vienaip blogai, ir antraip ne pyragai.

Neužilgo ir man nusiypsojo laimė. Susirado mane 10-oje kasykloje dirbančios inžinierius geodezininkas, taip pat kalinas Nikolajus Spiridonovičius Sičiovas – tokia jo buvo pavardė. 1940–1941 metais jis Alytaus-Lazdijų teritorijoje statė įtvirtinimus, tada tarnavo okupacinėje Raudonojoje armijoje. Karui prasidėjus, papuolė vokiečiams į nelaisvę ir už tai gavo 10 metų lagerio.

Kasyklose jo specialybė buvo naudin- ga, nes geodezininkai atliko visą techni- nių darbų. Tokie darbuotojai buvo vadini- ami „markšeideriais“. Kiekvienoje kasykloje buvo po vyresnįjį ir vieną ar du eilinius techninius „markšeide- rius“, dar ir pagalbinis darbininkas. Iš 10-os kasyklos, kurioje aš dirbau, iš „markšeiderių“ kompanijos išėjo vie- nas darbuotojas (jam baigėsi bausmės terminas). Tai buvo lenkų tautybės vaikinas, kilę iš Vilniaus krašto. Su „markšeideriais“ jau anksčiau buvau pažistamas, su jais pasikalbėdavau, sakiau, kad ir aš tokius darbus moku dirbtis, nes buvau baigęs Kauno žemės ūkio technikumo hidromelioracijos skyrių. Inžinierius Nikolajus Spiridonovičius mane paegzaminavo, o išitiki- nės, kad sugebėsiu dirbti ši darbą, nu- sivedė pas kasyklos viršininką prašyti, kad mane išleistu. Na, galvoju, čia ir baigsis mano džiaugsmas, nes kasyklos viršininkas žinojo mane kaip simulantą Nr.1. Bet, mano laimei, jis pasižiūrėjo į mane, ir sako:

– Ar tą simulantą? Tik tu jį imk nuo mano galvos, jis man tiek įkyrėjo, kad neturiu kur jo dėti.

Ir taip aš tapau techniniu kasyklos darbuotoju. Pervedė į kitą brigadą, dirbome tik pirmoje pamainoje. Inžinierius Sičiovas padėjo sandėlyje išsikeisti geresnisių rūbus, nes su turėtais buvau panašus į baidyklię.

Tampu ir aš „pridurku“. Lageryje, kas turėjo lengvus darbus, vadindavo „pridurkais“. Mano pagrindiniai darbo įrankiai buvo matavimo juosta, teodolitas, nivelyras. Dar turėjome spe- cialų nedidelį mažo tikslumo kampų matavimo instrumentą, nors kasyklų matavimuose reikėjo didelio tikslumo.

Matavimus pakartodavome, o koordinačių ir aukščių skaičiavimus darydavome dviese. Skaičiai turėdavo „sueiti“, o jei ne, vėl viską iš naujo darydavome. Tunelius kasdavo iš dviejų pusiu, tai ir teodoli- tinę nuotrauką, ir niveliaciją darydavome du kartus: vieną kartą aš, o antrą kartą Sičiovas. Keisdavomės duo- menimis, aš skaičiuodavau koordi- nates ir altitudes pagal duomenis, o jis – pagal mano, pas- kui sutikrindavome. Viskas turėdavo su- tapti, kitaip – darbas iš naujo. Pamenu, 4-oje anglų kasykloje vieną „markšeiderių“ teisė už tune- lių sugadiniam. Žemaičiai su vaikais Onute ir Romu. Onutei tebuvo šešeri... Vargšui pridėjo dar ketverius metus katorgos.

Pagal mūsų duotas kryptis ir aukščius kasdavo visus tuneliaus. Be to, mes tikrindavome darbų kokybę ir mėne- sių gale priimdamose darbus. Pagal mūsų pateikiamus darbų kiekius darbininkai gaudavo maisto davinį – kati- lą. Tunelių kasimo darbuose dirbo keli laisvi darbuotojai, anksčiau sédė- ję ar laiką išbuve tremtiniai, kurie ne- turėjo teisės išvažiuoti iš Intos.

Viršuje, kombinate, turėjome savo kambari – raštinię, kur buvo dokumentai ir instrumentai. Į kasyklą leisdavomės iš ryto, o jau 13 valandą kildavome į viršų. Darbas nesunkus, pradėjau po truputį atsigauti, atsirado viltis iš- gyventi. Tardymai, kalejimas, badas ir visi išverti vargai, visgi žmogui atsilie- pia. Pastebėjau tokį dalyką: kasykloje tikrindavome tunelių išmatavimus, matuodavome jų aukštį ir plotį viršuje ir apačioje. Mano protelis buvo tiek at- bukės, kad visų trijų išmatavimų neat- simindavau, turėdavau vieną pamata- vės užsirašyti, nes kitaip tek davavo matuoti iš naujo. Iš pradžių labai nusimi- niau, galvojau, kad ir liksiu neišmanė- liu. Tai pastebėjės viršininkas mane ap- ramino. Jis sakė, kad su organizmo su- stiprėjimu atsigaus ir smegenys. Taip ir buvo. Po metų pradėjau visai kitaip reaguoti. Matavimus atlikdavome ir už darbo zonas, gaudavome konvojų tris ar keturis kareivius, su jais klampoda- vome po tundrą. Reikėdavo pažymeti, kur bus kasami ventiliacijos šurfai (šuliniai). Turėjau visas to rajono koordi- nates ir altitudes, žinojau, kur koks tunelis po žeme praeina.

Lageryje sulaukėme ir pasikeitimų. Sustiprėjimo režimas. Uždėjo visiems numerius. Uždraudė vaikščioti po svetim- mus barakus, po zoną – tik ne vienam. Pradėjo net barakus nakciai užrakin-

1948 metų gegužės 22 dieną į Sibirą iškeliau Kazys ir Genėlio sugadiniam. Žemaičiai su vaikais Onute ir Romu. Onutei tebuvo šešeri... Vargšui pridėjo dar ketverius metus katorgos.

ti. Visur tik su brigada. Ir rikiuotėje šaukdavo pagal numerius, pavardžių nebereikėjo, galima buvo jas užmiršti. Žmonės – kaip savivarčiai ar robotai. Ma- no numeris buvo E-991. Ant viršutinių rūbų buvo maždaug 10x20 centimetru dydžio, ant kitų ir apatiniai rūbų – mažesnio dydžio antsiuvai. Nebuvo drabužių, ant kurių nebūtu numerio. Ir pirtyje apa- tinius gaudavome pagal savo numerius. Matyt, Stalinas, jausdamas savo galą, da- rė paskutinį pasispardymą. Prižiūrėto- jams buvo geras dalykas tie numeriai: pa- matysvieną kur nors einantį, užsirašo nu- merį ir jau šaukia ant kilimo. Kiekvieną vakarą vykdė patikrinimus, kartais net po kelis kartus skaičiuodavo.

Kasyklose pradėjo gerėti darbo są- lygos: davė specialius drabužius ir gu- minius batus. Įrengė darbo zonoje rū- bines ir džiovyklas, dušus. Išlindės iš kasyklos, galėjai nusiprausti ir su šva- riais rūbais grįžti į darbo. Šachtininkų lempas pakeitė į baterijines, jų švie- čiančias galvutes galėjai prisitvirtinti prie šalmo. Žymiai sumažėjo klijatų. Jei kas nusilpdavo, išveždavo į Abežą. Tai 60 kilometrų Vorkutos link. Ten daugiausia buvo pasmerktieji mirčiai kaliniai, nes tuos, kuriuos dar buvo galima pagydyti, veždavo čia pat, į 5-ą la- gerį. Ten buvo centrinė ligoninė ir iš- protėjusių korpusas. Dar viena naujie- na: visus kriminalinius išvežė, likome vieni politiniai. Vagių neliko, ir mai- tas valgykloje pagerėjo, be to, ir siuntinių neatimdavo... Tačiau vargo tie, kurie turėjo sunkiai dirbti ir negaudavo iš namų pagalbos, tai yra siuntinių. Su valdiška duona galėjo išsilaikti tik sunkiai nedirbantys ir sveiki, nors al- kis dar vis ir juos lydėdavo.

(Bus daugiau)
Spaudai paruošė Stanislovas ABROMAVIČIUS

Sovietų saugumo mėginimai veikti prieš lietuvių emigraciją 1988–1991 metais

(atkelta iš 2 psl.)

Slaptas penkerių metų draudimas lankytis SSRS turėjo tėstis iki 1993 metų. 1989 metais agentas „Charis“ siūstas pas objektą „Dekadent“ išsiaiškinanti jo požiūrį į respublikos įvykius ir dėl galimybės susitaikyti su LSSR valdžia. Tuo siekta padaryti „sulaikančių“ poveikį labiausiai „ekstremistiškai“ nusiteikusiems nacionalinių santykų klausimu. Dėl šių priežasčių KGB atrodė tikslinga leisti jam įvažiuoti į SSRS.

Dar kita KGB taktika – specialiai išsikiesti kai kuriuos asmenis į Lietuvą. Cia turėta savų interesų. 1989 metais, pasinaudojus agentu „Juozas“, nuspręsta kvestis jo giminaičius, palaišančius glaudžius ryšius su VLIK vadovybe, ir iš jų, jiems to nežinant („tamsoje“), išgauti informaciją apie padėtį VLIK ir kitose emigracinių organizacijose. 1990 metais tik 1-ojo skyriaus 2 poskyris planavo tirti per 10 emigrantų, nors kartu akcentuota, kad „aštriai pasunkėjo agentūrinė-operatyvinė ir vidaus politinė padėtis respublikoje, dėl to užsieniečių ištyrimo ir tyrimo respublikos teritorijoje galimybės tapo labai ribotos“. Siekdamas propagandinio efekto, KGB planavo kai kurių emigrantų grįžimą gyventi į Lietuvą. 1990 metais paruoštos sąlygos „Gražiu“ parvykti į Lietuvą – taip norėta ji išnaudoti kontržvalgybos tikslais. Tais pačiais metais, planuojant pakwesti „Stimbrą“ iš Vakarų Berlyno gyventi Lietuvoje, numatyta padėti jam išspręsti buitinius klausimus.

Pagal galimybes KGB bandė trukdyti emigrantų bendarbarbiavimui su įvairiais politiniais judėjimais Lietuvoje. Girtasi, kad sužinojus apie VLIK norą susiekti su „neformaliais“ judėjimais, tų judėjimų lyderiams prakišta informacija, kad VLIK pirmininkas K. Bobelis bandys tokią konsolidaciją panaudoti asmeniniam autoritetui sutvirtinti. Dėl šios pakištros informacijos buvo atidėtas VLIK atstovo skyrimas į „neformalius“ judėjimus. Nepaisant destrukcinių pastangų, bendarbarbiavimas vyko ir plėtési.

Iš saugumo planų matyti, kad kai kurie emigrantai tiko slaptam panaudojimui, nukreiptam į politinius įvykius Lietuvoje. Siekta, kad vienas ar kitas emigrantas, jam to nežinant, atliktų veiksma, palankų saugumui. „Kai kurių blaivai mąstančių išeivijos autoritetingų veikėjų apsilankymas ir jų pokalbiai su „Sajūdžio“ lyderiais turi ir teigiamą pusę. Jie sulaiko ekstremistiškai nusiteikusius asmenis nuo neapgaliavotų avantiūristinių žingsnių. Savo ruožtu mes stengiamės sudaryti sąlygas, kad svečių blaivios mintys pasiekėti platesnį gyventojų sluoksnius“, – taip planavo veikti KGB. Svarstyta, kaip pasinaudoti lietuvių emigracijos vyskupu Pauliumi Baltakiu, jam to nežinant. Numatyta per Niujorko užsienio tašką (rezidentūrą) aktyviai tirti vyskupą ir J. Kazicką, gauti informacijos ir išnaudoti juos dėl „sulaikančios įtakos“ Sajūdžio ir kitų „neformalių“ judėjimų veiklai, nors iš KGB agento

buvu žinoma, kad P. Baltakis pasisakė už Lietuvos nepriklausomybę, remė Sajūdį ir laikė KGB prievertos aparatu, ir kad J. Kazickas irgi pasisakė už nepriklausomybę. Laikraščiams „Tiesai“ ir „Gimtajam kraštui“ agentas „Justinas“ parengė interviu, anot KGB, kur P. Baltakis kvietė laikytis realybės, pasisakė prieš ekstremistinius veiksmus, galinčius pasunkinti demokratizacijos procesą. Tokie KGB planai iš esmės negalėjo būti rezultatyvūs, nes vyskupas remė prasidėjusį tautinį atgimimą.

Dar KGB bandė pasitelkti kompromitaciją. Štai 1990 metais 1 skyrius kartu su 2 valdyba planavo kompromituoti buvusį VLIK kanceliarijos darbuotoją, kuris atvykė į Lietuvą rinko slaptą informaciją, instruktavo Krašto apsaugos departamento. Kaip planuota skleisti informaciją, dokumentas nenurodo.

Dažniausias saugumo metodas – prakišti viešąjį erdvę sovietų pusei palankią nuomonę apie politinius procesus, praeities įvykius, tuo būdu formuojant Lietuvos gyventojų ir emigrantų mąstyseną. Kad paveiktų emigraciją, turėtų jai įtakos, planuota spausdinti straipsnius periodiniuose leidiuniuose, kaip antai: „Nemuno kraštas, „Vilnis“, „Vaga“.

Saugumas neveikė primityviai, tai yra neneigė visų įvykių pasikeitimų, tik bandė išpiršti lyg neutralią, prisilaikančią objektyvumo, lyg išsakomą iš nešališkų pozicijų nuomonę (nes primityvumas būtų išsaukės tik neigiamą reakciją), ypač formuojant Lietuvos ateities Sovietų sąjungos sudėtyje viziją. Per masines informavimo priemones bandyta propaguoti tarp respublikos gyventojų ir emigracinių visuomenės, Lietuvos, kaip tilto tarp Rytų ir Vakarų, idėjā, dėl kurios reikėjo išsaugoti ryšius su Sovietų sąjunga. Štai per SSRS KGB PGU buvo persiusta medžiaga į „Nemuno kraštą“, pasak saugumo, padėsianti pripažinti teisinį Lietuvos, Latvijos, Estijos įėjimą į SSRS sudėti ir pasmerkti „ekstremistinius“ „neformalių“ veiksmus. Bandyta argumentu „prieklausymo“ tema ieškoti ekonominiai aspektai. KGB dirbdamas su objektu „Jaras“ paruošė straipsnį leidiniui „Argumentai i faktų“ apie Lietuvos ekonominius saitus su SSRS ir negalimumą atskirti nuo jos. 1990 metais saugumas planavo per „Stimbrą“ respublikinėje spaudoje publikuoti du straipsnius, smerkiančius separatizmą ir „argumentuotai“ irodančius respublikos pasilikimo SSRS sudėtyje naudą.

KGB bandė veikti per agentus, gyvenusius ar viešėjusius užsienyje. 1989 metais šaltiniu „Kliuger“ įsikišus Europarlamento rezoliucijos teksto projekte išbraukta vieta apie okupaciją ir nepriklausomybės reikalavimą. Vykdymas rekomendaciją, agentas „Kliuger“ suorganizavo diskusijų klubą, per kurio steigiamą konferenciją akcentavo Helsinkio susitarimus nekeisti sienų bei Lietuvos ekonominį ir politinių ryšių išsaugojimą su SSRS. Archyvinė KGB medžiaga rodo, kad kandidatas verbavimui V. vyko į Dani-

ją, kur perdavė mokslinei visuomenei ir žurnalistams su SSRS KGB PGU sunderintas tezes apie politinę padėtį respublikoje, kurios turėjo įtakos formuojant sulaikančią tos šalies oficialią poziciją dėl Pabaltijo klausimo. Arba: „pritrauktieji“, „Maknys“ ir „Ivanauskas“ vyko į Baltijos institutą Švedijoje, kad pokalbių forma pateiktų „objektyvią“ informaciją apie politinę Lietuvos situaciją. Įtaka išryškėjo Švedijos užsienio reikalų ministrovizito į respubliką metu. Pasak KGB, Švedija pripažino LSSR, kaip SSRS dalį.

Paskutinioms KGB aktyvesnės veiklos priemonėmis priskirtini atvejai, kai dar bandyta paveikti Lietuvos istorijos rašymą, būtent lietuvių istorikų pradėtus naujai tyrinėti kontraversiškus XX amžiaus įvykius. Naujas, kartu ir objektyvesnis tyrinėtojų požiūris, aiškiai netiko sovietų pusei, anot saugumo, viskas neteisingai ir pseudoistoriškai aiškinama. Štai pasirodžiusi K. Girniaus knyga „Partizanų kovos Lietuvoje“, KGB teigimu, iš „aštriių ir nacionalistinių pozicijų nagrinėja klasių kovos respublikoje pokario periodu etapus“. Todėl saugumas siekė perimti iniciatyvą ir publikuoti leidinius, palankiai, atsižvelgiant į sovietinę ideologiją, aprašančius istoriją (ypač prieškarrio Lietuvą ir pokario partizaninių judėjimų). Tokie leidiniai savo turiniu turėjo ne tik stiprinti tendencingo istorinio požiūrio įtaką Lietuvos visuomenėi, bet ir būti naudojami propagandinei veikloje prieš emigraciją. Kartais šiam darbui norėta telkti bendradarbių kolektyvus. Pavyzdžiu, 1988 metais planuose numatyta panaudoti KGB turimą medžiagą (byla BANKET, skirtą Lietuvos diplomatų kolegijai Vakaruose, tardymų protokolus, anksčiau leistus tendencingus leidinius), išnaudoti archyvinius agentus („Kotik“ ir „Granitas“, savo laiku veikusius užsienyje), pritraukti rezidentą „Rašidov“ „Dymov“ ir agentą „Orest“, paruoštus straipsnius turėjo redaguoti agentas „Karalius“. 1989 metais laikraštyje „Tiesa“, agentai „Laurinkus“, „Blažys“, „Maknys“, „Ivanauskas“, „Tiesa“ išspausdino 20 kontrpropagandinio pobūdžio straipsnių apie vidaus politiką, istoriją, ryšius su emigracija, siekiant komromituoti dalį nežinkančios lietuvių išeivijos. Planuota pakartotinai anglų ir lietuvių kalbomis išleisti knygą „Išdavystės keliu“, nors ji savo laiku nepa-

siekė norimų rezultatų, bet čekistai tiuko įtaka emigracijai ir Lietuvos visuomenei. Visos ruoštos propagandinės priemonės nedavė norimų rezultatų, nors intensyviai platintos: vien 1989 metais KGB išsiuntinėjo 2000 vienetų tokios medžiagos, turėjusios aiškinti ir skleisti sovietams palankias idėjas, siekiant jomis ugdyti skaitytojų pažiūras ir sulaukti jų prielankumo.

1989 metais optimistiškai teigta, kad planai pagal EM (emigracijos) liniją „iš esmės įvykdyti“, kad realizuotas aktyvios ir kontrpropagandinės priemonės, sukėlusios teigiamą rezonansą emigracijoje ir respublikos visuomenėje, kad veiksmai pagal KR (kontržvalgybos) liniją „iš esmės įvykdyti“, nes gauta informacijos apie „nacionalistinių“ centrų ir spec. tarnybų veiklą ir ja pasidalinta su kitomis institucijomis. Planai irgi buvo optimistiniai. 1991 metais KGB planavo „sutelkti pastangas dėl organizacinės paramos palaikant Sovietų sąjungos pozicijas Pabaltijo respublikų problemų sprendime“. Tiems reikalams numatyta dirbtai priedangoje, konspiratyviai, kruopščiai tikrinti emigracinei ir respublikinė spaudai, radiją, darbe įdiegti kompiuterinę techniką. Bet ataskaitų apie įvykdytą darbą prieš išeiviją KGB jau nerengė – 1991 metų rugpjūčio įvykiai iš esmės pakeitė politinę situaciją.

Taigi, devintojo dešimtmecio viduryje prasidėjusi „perestrojka“ bandė išspręsti padidėjusius SSRS ekonominės ir socialinės problemas. Dėl politinių pokyčių pačioje Sovietų sąjungoje, susilpnintos Komunistų partijos įtakos, dėl bendro šalies demokratėjimo pasikeitė KGB padėtis ir galios, keitėsi darbo metodai. Pasikeitimus saugumo sistemoje aktualizavo ir tarptautinių sanktykių atsilimas. Dėl ekonominės sunkumų KGB stigo lėšų agentūrai išlaikyti, pažangesnei materialinei basei kurti. KGB nesiémė jokių rimtesnių reformų, dirbtai iš inercijos, o padaliniai LSSR dar trukdė dirbtai besisteigiantys „neformaliū“ judėjimai ir nykstancios priedangos organizacijos. Tačiau žvalgybinė veikla tėsta (bent planuose) daugiausiai pagal EM (emigracijos) ir KR (kontržvalgybos) linijas, kuriuos viena nuo kitos per daug nesiskyrė. Po 1990 metų kovo KGB Lietuvos respublikoje liko už šalies įstatymo ribų. KGB destrukcinių pastangų rezultatai buvo minimalūs.

Dr. Darius JUODIS

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“

Prenumerata priimama bet kuriame „Lietuvos pašto“, „Pay Post“ skyriuje, per „Lietuvos pašto“ laiškininką, paskambinus informacijos tel. 8 700 55 400, internetu www.prenumeruok.lt.

Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį.

Prenumeratos indeksas 0117. Kaina:

1 mėn. – 2,45, 3 mėn. – 7,34,

6 mėn. – 14,69 Eur.

2017 m. sausio 20 d.

Lietuvos savanoris Jonas Dvareckas

Lietuvos savanoris Jonas Dvareckas, Jono, gimė 1899 metų kovo 27 dieną Puvočių kaime, Merkinės valsčiuje, Alytaus apskrityje. 1919 metais už žvalgybinę veiklą Lietuvos labui pagal Lenkijos įstatymus buvo nuteistas mirties bausme. Paskelbus šį nuosprendį Puvočių kaime jį suėmė trys lenkų sekliai, surišo už nugaros rankas ir vedė Merkio pakrante į savo būstinę. Jonas Dvareckas buvo tvirtas vyras, labai gerai plaukiojo ir galėjo ilgą laiką išbūti po vandeniu. Jis petimi nustūmė vieną lenką ir išoko į upę. Nors jį jis ir šaudė, bet pavyko perplaukti į kitą Merkio pusę – Lietuvos teritoriją ir taip išsigelbėti.

Jonas Dvareckas dalyvavo kovose už Lietuvos laisvę ir Neprisklausomybę. 1923 metų sausio 10–15 dienomis dalyvavo mūšiuose už Klaipėdos krašto išvadavimą. Buvo sukilėlių būrio vadas, patyrė balištinių krūtinės ląstos sužeidimą, keliis mėnesius gydėsi ligoninėje. Vėliau iki 1940-ųjų sovietų okupacijos tarnavo Lietuvos pasienio policijoje.

Jonas Dvareckas apdovanojas Mažosios Lietuvos gelbėjimo komiteto (1925), Lietuvos Neprisklausomybės 10-mečio medaliu (1928) ir Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių medaliu. Kaip savanoris, 1926 metais gavo 7 hektarų žemės sklypą Šiaulių apskrityje, Geruogiu kaime.

1941–1944 metais Jonas Dvareckas dirbo Merkinės valsčiaus Raitininkų seniūnijos seniūnu. Pas jį lankydavosi ir sovietiniai, ir Lietuvos partizanai. Jis siekė, kad kuo mažiau žūtų priešingose pusėse kovojančių lietuvių ir cilių gyventojų.

1948 metų gegužės 22 dieną Jonas Dvareckas su žmona Kristina bei dukterimis Aldona ir Marija ištremtas į Krasnojarsko krašto Abakanės sritys Taštyro rajono Matursko apylinkės Balaktašo gyvenvietę.

Iš 1948 metų balandžio 15 dienos tardymo, kurį atliko vyresnysis operatyvinis įgaliotinis, MGB jaunesnysis leitenantas K. Jevseičik, pro-

Savanoris Jonas Dvareckas, dalyvavęs mūšiuose už Klaipėdos krašto išvadavimą, po sužeidimo ligoninėje, 1923-ųjų sausis

Pagal 1948 metų balandžio 22 dieną pateiktus Varėnos apskričies Raitininkų valsčiaus Vykdomojo komiteto pirmininko J. Radviškio ir sekretoriaus A. Tamulevičiaus raštus, kuriuose jie tvirtina, kad Jonas Dvareckas – bužė ir iki žemės reformos turėjo 30 hektarų žemės, tris arklius, keturias karves ir 3–4 tarnus, pakako sankcionuoti Jono Dvarecko šeimos ištremimą.

1957 metais Jonas Dvareckas su žmona ir dukterimis iš tremties išleisti. I Lietuvą grįžo 1958 metais. 1959 metų gegužės 23 dieną LSSR VRM 1-ojo spec. skyriaus vyresnysis operatyvinis įgaliotinis majoras Alferov pasirašė išvadą, kurioje pažymėjo, kad „Jono Dvarecko

Pasiensio policininkas Jonas Dvareckas su dukterimis (iš kairės) Ona, Gražina ir Marija. 1931 metai

šeima ištremta nepagrįstai, konfiskuotą turtą grąžinti“.

Grįžęs iš tremties Jonas Dvareckas ilgą laiką dirbo statiumi Merkinės stalių dirbtuvėse. Mirė 1980 metais. Palaidotas Merkinės kapinėse.

Kovos dėl neprisklausomybės mūsų tautai kainavo daug kruojo, vargo ir kančių. Tas kančias ir vargus savo pečiaisiai pirmiausiai pajuto savanoriai. Deja, skubantis laikas užmarštin gramzdina ne tik drąsius jų žygius, bet ir 1918–1923 metų istoriją...

Gintaras LUČINSKAS
Nuotraukos iš V. Guduko šeimos albumo

ISSN 2029-509X

Tremtinys

Leidėjas Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga

www.lpkts.lt

Redaktorė Jolita Navickienė
Redakcija: Audronė Kaminskienė, Vesta Milerienė
Maketavo Ignas Navickas

Adresas: Laisvės al. 39, 44309 Kaunas, tel. (8 37) 323 204
El. p. tremtinys.redakcija@gmail.com

Įmonės kodas 300032645
Ats. sask. Nr. LT18 7044 0600 0425 8365, AB „SEB“ bankas

Spausdino spaustuvė UAB „Morkūnas ir Ko“, Draugystės g. 17, Kaunas

Projektus „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekčių atspindžiai“ ir „Istorija be „baltų dėmių“ remia

2 spaudos lankai
Tiražas 1590 egz.

Kaina
0,61 euro

S P A U D O S ,
R A D I O I R
T E L E V I Z I O S
R É M I M O
F O N D A S

ILSÉKITĖS RAMYBĖJE

Juozas Švendrys 1928–2016

Kilęs iš Marijampolės kr. Sūsninkų k. 1945 m. tapo Perkūno rinktinės partizanu, turėjo Barsuko slapyvardį. 1946 m. pateko į pasalą ir buvo suimtas ūkininko sodyboje. Tardytas ir kankintas nepasidavė, neišdavė draugų ir giminaičių. Rygos tribunolas dar 18 m. nesulaukus lietuvių nuteisė kalėti 10 m. Solikamsko sr., prie Uralo kalnų. 1961 m. galejo grįžti į Tėvynę, bet tuometinė valdžia neleido registruotis Lietuvoje. Kurį laiką gyveno ir dirbo Latvijoje. Tik 1966 m. pavyko prisiregistravoti Joniškio r., žmonos gimtinėje. Dirbo statybininku, vėliau – rajono Švietimo skyriuje statybos inžineriumi. Išėjęs į pensiją, kurį laiką gyveno Alytuje, vėliau grįžo į Joniškį. Nuo 1991 m. aktyvus karys savanoris, Lietuvos šaulių sąjungos ir LPKTS narys. Už aktyvią veiklą apdovanotas padėkos raštais, pasižymėjimo ženklu, medaliu.

Palaidotas Joniškio kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame šeimai ir artimuosius.

LPKTS Joniškio filialas,
Lietuvos šaulių sąjunga

Marija Kazanavičiūtė 1925–2016

Gimė Narvydiškio vienk. Rokiškio r. 1948 m., būdama Vilniaus valstybinio universiteto Biologijos fakulteto antro kurso studentė, buvo ištremta į Krasnojarsko kr. Mansko r. Teko dirbtai sunkius miško ruošos darbus. Po dvejų metų jai leido važiuoti pas tėvus, kurie buvo ištremti su trimis vaikais į Krasnojarsko kr. Jeniseisko r. Angarsko miškų ūki. Tėvas jau buvo atgulęs amžino išalo žemėje. Vėliau jai pasiekė baigtai Krasnojarsko medicinos mokyklą. I Lietuvą grįžo 1961 m., apsigyveno Jonavoje ir visą laiką dirbo Jonavos ligoninėje vyriausiaja sesele.

Palaidota Jonavos r. kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame seseris Vandą, Valeriją, broli Vincentą ir jų šeimos narius bei visus artimuosius.

LPKTS Jonavos filialas

Užjaučiame

Mirus Mindaugui Sudnikui nuoširdžiai užjaučiame žmoną ir artimuosius.

LPKTS Kėdainių filialas

Skelbimai

Sausio 22 d. (sekmadienį) minėsime Lietuvos kariuomenės karininko, Žemaičio legiono, partizanų vado, Vyčio Kryžiaus ordino kavalierius, pulkininko Jono Semaškos-Liepos 70-ąsias žūties metines. **10.30 val.** gėlių padėjimas ant plk. Jono Semaškos kapo Petrašiūnų kapinėse. **12 val.** šv. Mišios Kauno Šv. Arkangelo Mykolo (Igulos) bažnyčioje (Neprisklausomybės a. 14). **13.30 val.** minėjimas Kauno Igulos karininkų ramovėje (A. Mickevičiaus g. 19).

Vasario 25 d. (šeštadienį) 14 val. Vilniaus Igulos karininkų ramovėje (Pamėnkalnio g. 13, 2-ojo aukšto salėje) įvyks LPKTS Vilniaus skyriaus ataskaitinis susirinkimas. Maloniai kviečiame dalyvauti.

Pasiteirauti tel. (8 5) 247 1679, 8 613 83047.

S P A U D O S ,
R A D I O I R
T E L E V I Z I O S
R É M I M O
F O N D A S

Atmintis gyva

LPKTS Ukmergės filialo nariai Sausio 13-ąją lankėsi Lietuvos Respublikos Seime ir prie Lietuvos nacionalinio radio ir televizijos pastato.

Seimo 2-uose rūmuose apžiūrėjome fotografijos parodą „Laisvės gynimas 1990–1991 metais“, po to dalyvavome ekskursijoje po Seimo rūmus. Susipažinome su visomis Seimo vykdymomis funkcijomis, darbo specifika, aplankėme Seimo sales, pabendravome su Seimo nariais.

Seimo Kovo 11-osios Akto salėje dalyvavome akcijoje „Atmintis gyva, nes liudija“, prisiminėme dieną, kai beginkliai žmonės apgynė nepriklauso-

mybę. Apsilankymas Lietuvos Respublikos Seime paliko neišdildomą įspūdį.

Vakare LPKTS Ukmergės filialo nariai Lietuvos nacionaliniame dramos teatre žiūrėjo Birutės Mar spektaklį „Ledo vaikai“. Režisierė pagal savo motinos, buvusios tremtinės Jūratės Marcinkevičienės prisiminimus sukūrė nepaprastai jautrų spektaklį apie nepelnytai suluošintą mūsų, tėvų ir senelių gyvenimą. Žiūrint spektaklį ne vienos braukė ašarą, prisimindamas savo vaikystę, o kai uždainavo „Jei ne aukinės vasaros“, traukėme kartu.

Aldona KALESNIKIENĖ

Kaune paminėjome Laisvės gynėjų dieną

LPKTS Kauno filialo nariai kartu su tūkstančiais Lietuvos gyventojų paminėjo jau 26-ąsias Sausio 13-osios metines, kai mažos, darbščios, taikios šalies žmonės susiėmė už ranką, susitelkė ir stojo prieš okupantų agresiją. Gindami Vilniaus televizijos bokštą, Lietuvos radio ir televizijos pastatą, parlamentą žuvo 14 Laisvės gynėjų, sužalota ir nukentėjo daugiau kaip 1000 beginklių žmonių.

Sausio 13-osios išvakarėse Laisvės gynėjų atminimą pagerbėme Kaune,

prie Vytauto Didžiojo karo muziejaus. Stovėjome prie laužo, kuris šildė mūsų rankas ir sielas, klausėmės gražių patriotinių dainų ir patys dainavome. Sausio 13 dieną susirinkome išklausyti šv. Mišių Šv. Arkangelo Mykolo (Igulos) bažnyčioje. Po pamaldų vyko vaikų ir moksleivių laisvalaikio rūmų meno kolektyvo koncertas, dar kartą visiems dalyviam primindamas Sausio 13-osios įvykius. 1991 metų sausio 13-oji visiems laikams įrašyta į mūsų tauatos istoriją.

Praėjo 26 metai. Pagaliau jau teisine kalba pasakyta, kad tai buvo karinis nusikaltimas, tačiau Sausio 13-osios byla vis dar nagrinėjama Vilniaus apygardos teisme, teismo pabaigos nesigirdi.

Laisvės gynėjų diena – lyg atskaitos taškas, leidžiantis kasmet susivokti, kuo ir kaip mes gyvename dabar, ar ne-nuklydome nuo tikrujų ir amžinujų vertybų, ar per tuos metus išlikome tokie patys, kokie buvome tuomet, ar išmokome branginti tai, ką gynėme, tuomet Vilniuje, Kaune, Juraguose, Sitkūnuose.

Visuomet prisiminkime Laisvės gynėjus – tuos, kurie gržo, ir tuos, kurie išejo ginti Laisvės ir visiems laikams toje Laisvėje liko. „Saugokime Gedimino pilies bokštę plevėsuojančią trispalvę – tai pagrindinis Lietuvos nepriklausomybės ir Laisvės simbolis. 1991 metų sausį prasidėjės karas tėsiasi, Sausio 13-osios pamokos reikalingos dabarciai, ateicių ir jos nėra istorija“ (V. Landsbergis).

Jūratė ANTULEVIČIENĖ

Sausio 13-osios minėjimas su choru „Ilgesys“

Prabėgus 26 metams po 1991-ųjų sausio 13-osios įvykių, kaip ir kasmet, Kauno Panemunės senelių namuose vėl sužibuo atminties žvakelės, kai tyloje prisiminėme tuos, kurie tądien žuvo gindami Lietuvos laisvę. Graži pilietinė iniciatyva „Atmintis gyva, nes liudija“ ir neužmirštuolės žiedai, kurių segejimas išreiškia dėkingumą ir džiaugsmą prisimenant kovoju sius už mūsų laisvę, kiekvieno mūsų atmintyje kaskart palieka pėdsaką ir priminimą ateities kartoms už galimybę kurti laisvą dabarties Lietuvą.

Laisvės gynėjų dieną Kauno Panemunės senelių namuose svečiavosi ir koncertą bendruomenės nariams dovanė Kauno buvusių tremtinės choras „Ilgesys“ (vadovai Bronė Paulavičienė ir Mindaugas Šikšnė). Skambėjo patriotinės laisvės, vilties dainos, kurias kartu su atvykusiu kolektyvu nuošir-

džiai dainavo į minėjimą susirinkę senjorai, širdį virpino ir choro vadovės B. Paulavičienės deklamuojamos eilės apie Lietuvą.

Prisiminimais apie Sausio 13-ąją patirtus išgyvenimus, laisvės troškimą dalijosi buvę tremtiniai, politiniai kaliniai, kiti bendruomenės nariai. Tuo tarpu Kauno Panemunės senelių namų direktoriės Aldonos Krinickienės, buvusios Igarkos tremtinės ir Sajūdžio grupės narės, apdovanotos Sausio 13-osios atminimo medaliu, atsiminimuose – tos nakties žmonių drąsa ir ryžtas, kai ji, tą naktį kalbėjusi per Kauno radiją, dabar su džiaugsmu ir dėkingumu, vilčiai ir susitelkimu žvelgia į tos išskirtinės dienos įvykius ir nepaprastą žmonių pasiaukojimą vardan Lietuvos laisvės.

Raminta STAREVIČIENĖ

